

Сонце серед ночі (Дивовижні пригоди в лісовій школі) (скорочено)

Всеволод Нестайко

"Сонце серед ночі": як Кося Вухань і Колько Колючка вчилися бути сміливими

Що робити, коли боїшся майже всього: нової школи, незнайомих учителів, суворих однокласників, темного лісу й навіть власної тіні? Можна ховатися за мамину спідницю та сподіватися, що небезпека сама кудись зникне. А можна знайти друга, разом із ним зробити перший крок і поступово зрозуміти: сміливість з'являється не до подолання страху, а саме під час нього.

Про це розповідає казкова повість Всеволода Нестайка "Сонце серед ночі" — перша історія циклу "Дивовижні пригоди в лісовій школі". У ній читач знайомиться із зайчиком Косею Вуханем, їжачком Кольком Колючкою, їхніми однокласниками та незвичайними вчителями. Тварини тут розмовляють, навчаються, отримують оцінки, сваряться, миряться й потрапляють у пригоди, дуже схожі на ті, які можуть трапитися зі звичайними школярами.

Це весела книжка для молодших читачів, але порушені в ній питання зовсім не дрібні. Як захиститися від кривдника? Чи варто допомагати тому, хто сам тебе ображав? Чому поганий учинок не завжди означає, що людина назавжди погана? І як школа допомагає не лише вивчити уроки, а й краще зрозуміти себе?

Лісова школа, до якої спочатку зовсім не хочеться

Кося Вухань і Колько Колючка живуть по сусідству. Обидва вони страшенні боягузи: поки інші лісові діти граються, друзі воліють сидіти вдома біля мам. Тому звістка про відкриття на Великій Галявині спеціалізованої лісової музичної школи з ведмежою мовою викладання зовсім їх не радує.

Батьки, звичайно, вирішують інакше. Вони ведуть дітей записуватися до директора Бурмила Михайловича Ведмедя. Кося так хвилюється, що замість нього відповідає мама, а під час перевірки здібностей зайчик узагалі починає плакати. Не набагато впевненіше поводить себе й Колько. Проте директор виявляється добрим і приймає обох.

Початок дуже точно передає почуття дитини перед першим навчальним днем. Нова школа здається окремим світом, де все незнайоме: приміщення, правила, вчителі, однокласники. Навіть упевненим дітям буває тривожно, а для Косі й Колька це справжнє випробування.

У перший день вони стоять біля школи, і Косині зуби так голосно цокотять від

страху, що Колько не одразу розуміє, звідки цей звук. Саме тоді вони вирішують боятися разом і дружити. Це кумедне, але важливе рішення. Друзі ще не стали сміливими, зате перестали бути самотніми.

Незвичайні уроки та вчителі

Лісова школа нагадує звичайну, але всі предмети й учителі мають казкове забарвлення. Математику викладає класна керівниця Пантера Ягуарівна, лісознавство — Лисавета Патрикіївна, історію — Мамонт Африканович, географію — Жирафа Жирафіївна, фізкультуру — Макак Макакович. За сольфеджію відповідає Бегемот Гіпопотамович, а директор навчає ведмежої мови.

Імена персонажів легко запам'ятовуються, бо автор грається зі звичними рисами тварин. Жирафа викладає географію, ніби завдяки довгій шиї бачить далекі краї. Мамонт знає прадавню історію. Лисиця розповідає про ліс, а Макак проводить спортивні заняття.

Школа в Нестайка — не нудне місце, де діти лише сидять за партами. Учні слухають розповіді про праліси, північну тайгу й південні джунглі, вивчають природу, займаються музикою та фізкультурою. Автор показує, що навчання може бути захопливим, особливо коли вчитель любить свій предмет і вміє зацікавити клас.

Найбільшим диваком серед педагогів учні вважають Бегемота Гіпопотамовича. Він постійно носить із собою тромбон, безмежно любить музику, а того, хто добре співає, називає "цяця-ляля" і пригощає цукеркою. За кумедною поведінкою ховається добрий учитель, який помічає здібності дітей і підтримує їх. Саме він бачить у Косі музичний талант і говорить, що зайчик може стати солістом.

Кося Вухань: сміливість починається зі страху

Кося — чутливий, добрий і музично обдарований зайчик. На початку повісті він боїться говорити перед директором, не може захиститися від Вовчика Вовченка й легко розгублюється, коли втрачає портфель. Страх заважає йому навіть тоді, коли він знає правильну відповідь.

Проте Кося не залишається незмінним. Він усвідомлює свою слабкість і сам пропонує Колькові зайнятися спортом. Друзі дають клятву щодня робити зарядку. Звичайно, одна ранкова вправа не перетворює зайчика на безстрашного героя. Навпаки, через зарядку він спізнюється, губить портфель і потрапляє в нову халепу. Але важливе саме його бажання змінитися.

Сміливість Косі проявляється не в бійці та не в бажанні помститися кривдникові. Вона стає помітною тоді, коли потрібно допомогти іншому. Зайчик може тремтіти, сумніватися й мріяти повернутися додому, але все одно продовжує шлях разом із друзями.

Так автор пояснює молодшому читачеві просту істину: смілива людина теж боїться.

Різниця лише в тому, що вона не дозволяє страхів вирішувати замість себе.

Колько Колючка: вірний і винахідливий друг

Колько на початку історії майже такий самий боязкий, як Кося. Проте він швидше переходить від співчуття до дії. Коли Вовчик ображає зайчика, їжачок не відвертається й не робить вигляд, що нічого не помічає.

Особливо кумедно Колько домагається, щоб їх із Косею посадили за одну парту. Пантера Ягуарівна спочатку розділяє друзів: зайчика садить біля Вовчика, а їжачка — біля Раїски Мняу. Тоді Колько починає колоти сусідку голочками, а коли вона скаржиться, простодушно пояснює, що не винен у своїх колючках. У класі не залишається вільних місць, тому вчительці доводиться посадити друзів разом.

Колько кмітливий, відданий і здатний підтримати друга. Але його розвиток теж важливий: спочатку він діє хитрістю, а під час серйозного випробування мусить виступити відкрито. У вирішальну мить саме їжачок знаходить у собі голос, якого від себе не очікував.

Колько вперше розуміє, що сміливість може навіть приносити радість. Щойно він перестає думати лише про власний страх і зосереджується на допомозі іншому, небезпека вже не здається непереможною.

Вовчик Вовченко: кривдник, який сам потрапив у пастку

Вовчик — головний шкільний хуліган. Він дразнить однокласників, кусає Косю за вухо, зав'язує зайчикові вуха вузлом, бреше вчительці й намагається товаришувати лише з тими, кого вважає сильними або впливовими.

Його виправдання після першої витівки звучить настільки безглуздо, що стає одним із найсмішніших висловів повісті:

"Хіба можна таке вухо не вкусити!"

За веселою формою стоїть знайома шкільна проблема. Кривдник намагається перекласти відповідальність на жертву: мовляв, він не винен, бо Косине вухо саме "просилося". Нестайко показує абсурдність таких пояснень.

Проте Вовчик не залишається лише карикатурним лиходієм. Згодом Кося та Колько бачать його зовсім іншим — наляканим, покірним і залежним від дорослого злочинця шакала Бацили. Той використовує вовчєня, змушує його красти речі в однокласників і не дозволяє просто піти.

Це не виправдовує Вовчикових учинків. Він сам почав прогулювати школу, брехати й зв'язався з поганою компанією. Але тепер читач розуміє: той, хто знущується зі слабших, може сам боятися сильнішого.

Найблагородніше рішення героїв полягає в тому, що вони не залишають Вовчика напризволяще. Кося й Колько мають чимало причин не любити його, але все одно

вирішують допомогти. Вони захищають не лише друга, а й того, хто раніше був їхнім ворогом.

Раїска Мняу і Зіна Бебешко: сміливість без вихвалання

Важливу роль у повісті відіграють однокласниці Раїска Мняу та Зіна Бебешко. Раїска відразу дає Вовчикові відсіч і не дозволяє себе залякати. Коли друзі розповідають про небезпечну ситуацію, саме дівчатка наполягають, що потрібно діяти.

Автор не робить сміливість винятково "хлопчачою" рисою. Поки Кося й Колько вагаються, Раїска та Зіна думають про те, як урятувати однокласника. Їхня рішучість підштовхує друзів не відступати.

Водночас у небезпечну ніч усі четверо бояться. Ніхто не перетворюється на казкового багатиря, якому зовсім не страшно. Вони просто йдуть разом, а це робить кожного сильнішим.

Шакал Бацила і небезпека поганого впливу

Шакал Бацила спочатку здається дуже небезпечним. Він дорослий, має страшний вигляд, розмовляє хрипким голосом і керує Вовчиком. У його печері опиняються речі, які зникали в учнів лісової школи.

Проте сила Бацили значною мірою тримається на чужому страхові. Він сміливий, доки перед ним стоїть перелякане вовчєня. Коли ж чує впевнений ведмежий голос, сам починає панікувати. Це ще один важливий урок повісті: хуліган часто здається всемогутнім лише тому, що ніхто не наважується йому заперечити.

Книжка не закликає дитину самотійно йти назустріч справжній небезпеці. Навпаки, у фінальній пригоді особливо помітно, наскільки важлива допомога дорослого. Учні роблять сміливий крок, але остаточно захистити їх здатен учитель.

Чому повість називається "Сонце серед ночі"

Назва звучить як диво, адже справжнє сонце не сходить опівночі. У повісті цей образ має символічне значення.

Ніч уособлює страх, невідомість і небезпеку. Герої йдуть темним лісом, чують підозрілі голоси й не знають, що чекає на них попереду. Але після того, як Кося та Колько долають внутрішню боязкість, темрява наче перестає бути темрявою.

"Сонце серед ночі" — це світло, яке виникає всередині людини. Його запалюють дружба, добрий учинок, знання й усвідомлення, що ти здатен діяти правильно. Зовнішня ніч може залишатися темною, але тому, хто переміг власний страх, світ уже здається іншим.

Сонцем можна назвати й учителя, який вчасно приходить на допомогу. А ще — саму школу, де герої навчилися співати, говорити ведмежою мовою, дружити й

відповідати за свої рішення. Саме знання, яке спочатку здавалося Косі й Колькові страшним обов'язком, допомагає їм у пригоді.

Що корисно запам'ятати школяреві

За жанром "Сонце серед ночі" — казкова пригодницька повість. Її героями є звірята, але поводяться вони як звичайні діти: ходять до школи, отримують оцінки, бояться відповідати біля дошки, дружать, сваряться та переживають через ставлення однокласників.

Тема твору — навчання й пригоди учнів лісової школи, а також поступове подолання Косею Вуханем і Кольком Колючкою власних страхів.

Головна думка повісті: сміливість можна виховати, а дружба й підтримка допомагають перемогти страх. Добро перемагає не завдяки чарівній силі, а завдяки рішучості, знанням і взаємодопомозі.

Основні проблеми твору — дружба, шкільне цькування, вплив поганої компанії, відповідальність за вчинки, ставлення до винного, довіра до вчителів і подолання невпевненості.

Кульмінаційним є момент, коли діти, попри страх, намагаються захистити Вовчика від дорослого злочинця. Важливо не лише те, що вони роблять, а й заради кого: вони допомагають тому, хто раніше їх ображав.

Навіщо читати повний текст

Скорочений переказ допомагає швидко пригадати події, але не передає всього гумору повісті. У повному тексті значно яскравіше звучать дивовижні імена, діалоги, описи уроків, авторські звернення та смішні шкільні ситуації.

Саме через подробиці лісова школа стає місцем, до якого хочеться повертатися. Читач краще розуміє, чому Кося любить музику, як Колько підтримує друга, чому Раїска не боїться Вовчика і за що учні люблять своїх дивакуватих учителів.

Повний текст також дає змогу побачити поступовість змін. Кося й Колько не засинають боягузами, а прокидаються героями. Вони хвилюються, помиляються, підозрюють невинну людину, отримують погані оцінки й лише крок за кроком вчаться діяти впевненіше.

Наш відгук і рекомендація

"Сонце серед ночі" — добра, весела й дуже зрозуміла дитяча повість. Вона не соромить героїв за страх і не вимагає від них миттєво стати безстрашними. Навпаки, Нестайко показує: боятися природно, особливо коли ти маленький і вперше стикаєшся з новим світом.

Нам особливо подобається, що герої перемагають не силою. Кося має музичний

талант, Колько — кмітливість, Раїска й Зіна — рішучість, а вчителі — знання та життєвий досвід. Кожен додає щось своє, і лише разом вони здатні впоратися з небезпекою.

Корисним є й образ Вовчика. Автор не заперечує його провини, але нагадує, що навіть кривдникові іноді потрібна допомога. Це не означає, що треба терпіти образи або приховувати погані вчинки. Навпаки, про небезпеку слід розповісти тим дорослим, яким довіряєш. Але допомогти людині вийти з поганої ситуації важливіше, ніж просто помститися.

Чи рекомендуємо ми читати "Сонце серед ночі"? Так, особливо учням молодших класів і тим, хто хвилюється перед школою, боїться відповідати на уроці або не знає, як реагувати на поведінку кривдника. Повість читається легко, має короткі розділи, багато кумедних персонажів і пригодницьку таємницю.

Чи варто обирати повне видання з ілюстраціями? Безперечно. Картинки допоможуть молодшому читачеві уявити Велику Галявину, Бурмила Михайловича, Пантеру Ягуарівну, тромбон Бегемота Гіпопотамовича та всю строкату компанію учнів.

А після "Сонця серед ночі" можна продовжити знайомство з циклом "Дивовижні пригоди в лісовій школі". Попереду на Косю Вуханя, Колька Колючку та їхніх однокласників чекають нові загадки, мандрівки й випробування. Проте саме перша повість пояснює найважливіше: справжній герой — не той, хто ніколи не боїться, а той, хто серед найтемнішої ночі знаходить у собі хоча б маленьке сонце.